

6. november 2017
SB-077-003f

Til Udvalget om Bedre Universitetsuddannelser

Vi vil gerne bidrage til arbejdet med bedre universitetsuddannelser i Danmark. Derfor foreslår vi, at Udvalget om Bedre Universitetsuddannelser (herefter Universitetsudvalget) forholder sig til, hvilken betydning lærebøger (trykte og digitale) har for kvaliteten i uddannelserne, og hvordan øget anerkendelse af lærebøger kan være med til at sikre bedre uddannelser i fremtiden.

Lærebogen er vigtig for uddannelseskvalitet

En undersøgelse blandt studielederne på universiteterne har vist, at danske lærebøger har høj faglig kvalitet, er gode til at formidle om danske forhold, og at de studerende gerne vil bruge dem.¹

Det er lærebogen skrevet af danske forskere, som bygger bro mellem forskning og forskningsbaseret undervisning. Lærebogen (uanset oprindelse) kan noget, som andet undervisningsmateriale (artikler, åbne net-ressourcer) ikke kan:

- sætte i større sammenhæng, strukturere, kvalificere, anvendelsesorientere (og dermed også have professionsudøvere inden for et fag som målgruppe)
- forklare og indføre, med særligt hensyn til forskellige målgrupper og niveauer af studerende, altså didaktisere og dermed understøtte bredde i uddannelse
- levere videnskabelige bidrag, der *enten* viser sig, når enkelte delspørgsmål (der ligeså godt kunne være bragt som særskilte videnskabelige artikler) analyseres særskilt, *eller* når forskellige elementer lægges frem i et samlet hele, hvorved de enkelte dele kan anskues i dettes samlede perspektiv.

Og lærebogen skrevet af danske forfattere kan noget, som engelsksprogede lærebøger ikke kan:

- eksemplificere, kontekstualisere til dansk natur, kultur, samfund, jura, sprog og historie m.m.
- give dansk fagterminologi og være med til at udvikle danske fagterminologier i samspil med engelske nomenklaturer.

Lærebogen fortjener større anerkendelse

Forfattere og forlag oplever en tendens til, at vilkårene for at skrive og udgive lærebøger er blevet vanskeligere. Det skyldes flere forhold:

¹ Danske lærebøger på universiteterne, DUN og Danske Forlag (tidl. Forlæggerforeningen), 2015.

Knap 3 ud af 4 studieledere vurderer, at der skrives færre lærebøger end tidligere. 41 pct. vurderer, at det skyldes, at det ikke giver nok anerkendelse at skrive lærebøger, og 29 pct. angiver, at det skyldes, at lærebøger ikke udløser point i BFI (den bibliometriske forskningsindikator).² BFI har betydning for tildeling af midler til universiteterne og tillægges dermed helt naturligt en vis vægt i universiteternes prioritering af aktiviteter.

Ligeledes har BFI i stigende grad betydning for forskningsfinansieringen, idet bevillingsuddelere som fx Danmarks Frie Forskningsfond efterspørger angivelse af forskningsproduktionens BFI-niveau. Det medfører i praksis, at skrivning af forskningspublikationer vægtes højere end lærebogsskrivning. Hertil kommer, at den videnskabelige lærebog tillige er udfordret af, at en række fagområder (f.eks. det juridiske) har tradition for at bringe nye forskningsresultater frem i lærebogsskrivningen, og at der bl.a. i relation til BFI-modellen er brug for at vægte disse lærebøger langt tungere end i dag.

Publicering af lærebøger nyder heller ikke tilstrækkelig stor anerkendelse i de ansattes karriereveje på universiteterne. De tillægges ikke særlig vægt ved ansættelser og forfremmelser. Ved eksempelvis uddeling af EliteForsk-prisen indgår lærebogsskrivning heller ikke som et kriterium.

Vi argumenterer ikke for, at anerkendelsen af lærebogen skal ske på bekostning af forskningspublikationer, idet disse selvsagt danner fundamentet for den forskningsbaserede uddannelse, men vi mener, at der er behov for at anerkende *både* forskningen *og* formidlingen af den til forskningsbaseret undervisning i form af for eksempel lærebøger.

Til trods for lærebogens vigtighed ser vi desværre en tendens til, at lærebogen og skrivningen af lærebøger ikke nyder tilstrækkelig anerkendelse på universiteterne, og vi er bekymrede for konsekvenserne af dette, ikke mindst for kvaliteten af uddannelserne.

Vejen frem

Vi foreslår, at der igangsættes et ambitiøst arbejde på universiteterne med at øge anerkendelsen af lærebogen og det at skrive lærebøger samt skabe en større forståelse for den videnskabelige værdi af lærebøger, der enten i kraft af enkelstudier eller ved kombinationen af forskellige fagområder rummer videnskabelige bidrag. Det kan for eksempel ske ved at lade lærebøger, der formidler forskning, udløse BFI-point og at lægge vægt på publicering af lærebøger ved ansættelser og forfremmelser på universiteterne samt ved uddeling af relevante priser og bevillinger.

Vi håber, at ovenstående vil indgå i Universitetsudvalgets arbejde og anbefalinger. Vi har noteret os, at udvalgets kommissorium lægger op til, at udvalget skal beskæftige sig med muligheder for at fremme og tilskynde god undervisning og drøfte uddannelseskvalitet generelt, herunder spørgsmål om, hvordan uddannelserne kan tilrettelægges, så uddannelseskvaliteten og de studerendes kundskabstilegnelse øges, så læringsudbyttet for den enkelte bliver så stort som muligt. Vores henvendelse er et bidrag til denne del af udvalgets arbejde.

² Danske lærebøger på universiteterne, DUN og Danske Forlag (tidl. Forlæggerforeningen), 2015.

Vi står naturligvis til rådighed, hvis der er spørgsmål til ovenstående eller brug for flere oplysninger.

Med venlig hilsen

Lars Ulriksen
Formand
DUN

Morten Rosenmeier
Formand
UBVA

Morten Visby
Formand
Dansk Forfatterforening

Charlotte Enevoldsen
Sekretariatschef
Danske Undervisningsforlag